

Sadno drevje strada

Nobena živa stvar — pa naj bo žival ali rastlina — ne more živeti brez hrane. Za samo skromno življenje res ni treba mnogo, toda od raznih domačih živali in od vseh kulturnih rastlin hočemo imeti čim večji užitek v tej ali oni obliki. Iz sebe nam morajo dajati ogromne množine sile (konji, voli) in razne za življenje potrebne snovi (n. pr. mleko, sadje itd.) in sicer trajno ter v velikih množinah. To je pa mogoče le tedaj, ako tudi vase dobijo več nego samo toliko, kolikor je za golo življenje potrebno. Že pregovor pravi, da krava pri gobcu molze. Ta pregovor pa ne velja samo za kravo, ampak za vse živali, od katerih hočemo imeti kakršenkoli užitek; velja pa tudi v vsem obsegu za vsako kulturno rastlino, zlasti pa za sadno drevje.

Sadno drevo je živa stvar, potrebuje torej za svoje življenje hrano, ki jo zajema s skrajnimi konci lasastih korenin iz zemlje. Predvsem moramo vedeti, da potrebuje drevo že mnogo hrane za vzdrževanje tiste sile v njem, ki jo imenujemo življenje. Še mnogo več snovi potrebuje za vsakoletni prirastek in še izdatno več za to, da zgodi svoj zarodek — sadje. Hrana, ki jo porabi za svoj obstoj in za prirastek, se ne da zmeriti in označiti s številkami. Vendar pa lahko rečemo, da poraba ni majhna, ako pomislimo koliko ima drevo listov, koliko mladja naraste in za koliko se v enem letu les zdebela. Prirastek v sadju, ki ga je večsah na stotine kilogramov na enem samem drevesu, vedno lahko natančno steh-tamo in doženemo koliko hrane je drevo potrebovalo, da je zredilo toliko plodov.

Pri vsem tem pa ne smemo pozabiti, da stoji drevo vse svoje življenje na enem in istem mestu in da je hrana v nekem obližju kmalu porabljena. Korenine res da gredo po zemlji za hrano na vse strani, toda to ima svoje meje in za-gole v zemlji mora biti enkrat konec.

Vsakdo, ki pozna naše razmere, mora priznati, da vobče vse premalo skrbimo za hrano sadnemu drevju. Priznan stro-

kovnjak, ki so mu natančno znane naše gospodarske prilike, trdi, da tri četrtine našega sadnega drevja strada in vprav zaradi tega ne donaša niti polovice tiste-ga užitka kakor bi ga moralo, ako bi imelo dovolj hrane. Zaradi neke od roda do roda podedovane stare navade jih je še dandanes zelo mnogo, ki mislijo, da sadnemu drevju sploh ni treba, ali vsaj ne redno gnojiti. Največkrat je gnojenje slučajno, priložnostno, zelo redko pa redno in preudarno. Kako napačno je tako mišljenje in ravnanje, bi se lahko pre-pričali vsako poletje in jesen, ko bi le nekoliko pogledali po svojih in sosednjih sadovnjakih. Vprašati bi morali:

1. Zakaj imamo tako neredne sadne letine? — Zato, ker neredno, ali premalo, ali nepravilno, enostransko ali celo nič ne gnojimo. Z umnim in rednim gnoje-njem je možno rodovitnost sadnega drev-ja tako uravnati, da nikdar ni prepolno, pa tudi nikdar prazno. O tem nas uver-jajo uspehi drugih pokrajin, ki so do-segle v tem oziru res veliko enakomer-nost v rodovitnosti. Srednje, pa redne le-tine so mnogo ugodnejše nego neredne preobilne, pa pogoste popolnoma prazne. Mnogoletni natančni poizkusi so pokazali, da je dalo redno gnojeno drevje povpreč-no dvakrat toliko pridelka v rednih le-tinah, kakor negnojeno.

2. Zakaj je v našem sadnem pridelku toliko malovrednega drobiža in tako malo popolnoma razvitih plodov? Zato, ker imajo korenine premalo hrane, da bi mo-gle zrediti vse plodove, do popolnosti. Prav iz tega vzroka tudi zarana odpade mnogo cvetja in mladega zarodka. Več-krat odvrže drevo prav ves zarodek, ker mu zmanjka hrane za tako številne otro-ke. Kolikor še dobi iz izčrpane zemlje, za-dostuje komaj za njegov obstoj. Debe-lost, barva in okus — vse to je zavisno od prehrane. Čimbolj drevesu postreže-mo, tembolj se plodovi na vse strani ugodno razvijajo. Zlasti žlahtnejše sorte so za dobro postrežbo zelo hvaležne in obilo plačajo trud in stroške.

3. Zakaj slabo rejeno drevje rajši pozebe nego dobro hranjeno? Zato, ker je opešalo in nima več tiste odporne sile kakor dobro rejeno in zdravo. To se je posebno očitno pokazalo v zimi leta 1928/29, ko je pozeblo ali vsaj nazeblo na tisoče drevja, zlasti jablan, ki že dlje časa niso bile gnojene.

4. Katerega drevja se posebno in najprej lotijo zajedalci? Na vsak način tistega, ki je zaradi pomanjkanja hrane ostalo zanikarno in bolehno. Ali ni pri živalih isto? Uši imajo samo mršava, zanemarjena teleta. Slabo oskrbovani sadovnjaki, kjer že mnogo let ni bilo gnojeno, so prava kotišča za vsakovrstne, zlasti za živalske zajedalce.

5. In naslednje katero drevje bo dočakalo večjo starost gnojeno, dobro rejeno in negovano ali negnojeno, zanemar-

jeno? Na vsak način gnojeno, ker je bolj zdravo in zaradi tega bolj odporno za vsakovrstne vplive, ki povzročajo prera-no ostarelost in izčrpanost. Saj to je popolnoma naravno, da slabo prehranjevano drevo prezgodaj opeša, se postara in propade.

Bodi dovolj teh dokazov! Kdor jih bo pazljivo prebral in nepristransko pretehtal njih veljavnost in bo k tem pridejal še svoje lastne izkušnje, bo brez dvoma pritegnil, da je redno in pravilno gnojenje sadnega drevja prav tako neogibno potrebno, kakor je neogibno potrebno gnojenje vinogradov, travnikov in njivskih pridelkov. In kdor bo o tem trdno prepričan, bo prav gotovo našel pravo pot in potrebna sredstva za redno in pravilno gnojenje svojega sadnega drevja.

O tem pa prihodnjč.

H.

Važnost travnikov in njihovo oskrbovanje

(Nadaljevanje.)

Na travnikih pripomore pepel do tega, da trave in detelje bujnejše rastejo; posebno pospešuje rast raznih detelj. Ko smo zadostno pognojili s pepelom, je začela detelja sama od sebe rasti, med tem ko prej ni bilo videti nobene take rastline. Ker vpliva pepel tako ugodno na rast detelje, se s tem izboljša travniški pridelek v vsakem oziru. Zaradi primešane detelje je seno dosti bolj tečno. Prav dobro je gnojenje s pepelom tudi na deteljšču, posebno na večletni detelji. Pepel pa je tudi izborno gnojilo za vlažnejše travnike, ker odpravlja v tleh kislino in napravlja dušik sprstenine za korenine sprejemljiv. Najboljše pa učinkuje na težkih zemljah in sicer zato, ker vsebuje toliko apna.

Poleg pepela je za gnojenje travnikov priporočljiva gnojnica, tudi ta nas nič ne stane in je poleg tega za travnike odlično gnojilo. Gnojnica je bogata na lahko raztopnem dušiku in kaliju, vsebuje pa bolj malo fosforja in to tem manj, čim manj ji je primešanega blata. Polivamo jo lahko tudi še tedaj, ko je že padel sneg. S tem tudi najbolje izrabimo prosti zimski čas in opravimo delo, ki bi prišlo v pošteve šele spomladi, ko imamo že itak preveč drugih opravil. Pri razkrajanju dušičnatih spojin v gnojnici se tvori amo-

nijak in prosti dušik, ki izhlapeva v zrak. Razkrajanje gnojnice pa je mogoče samo v tem slučaju, ako ima ista na razpolago primerno toploto; v nasprotnem slučaju, ako ima ista na razpolago primerno toploto; v nasprotnem slučaju pa je delovanje bakterij, katere povzročajo razkrajanje zelo omejeno. Gnojnica, ki jo polijemo po snegu se vsled mraza le malo razkrajja in ko se sneg odtaja, pride razredčena v zemljo. Če je v zemlji primer-na toplota, razkrajajo bakterije dušičnate organske spojine in tvorijo amonijak. Ta ne more prosto izhlapevati, temveč ga zemlja zadrži, kjer se tvorijo potem soliterne kisline, katere so najvažnejša rastlinska dušična hrana. To naj služi predvsem v pojasnilo onim, ki mislijo, da je polivanje gnojnice po zasneženih travnikih neumestno, češ, da jo vrska sneg.

Med domača gnojila spada tudi kompost, kateri je istotako izvrstno gnojilo za travnike. Biti pa mora dobro pripravljen in vsebovati zadostno količino hranilnih snovi, zlasti pa apna. Njegova vrednost pa ne obstoji samo v hranilnih snoveh, ampak tudi v množinah sprstenine in raznih bakterij ter je v tem oziru popolnoma podoben hlevskemu gnoju.

— Kompost deluje zelo hitro in zato ga trosimo navadno šele spomladi.

Vsa navedena domača gnojila kot gnojnico, pepel in kompost zelo s pridom uporabljamo za gnojenje travnikov. Samo malo dobre volje in truda je treba in takoj imamo na razpolago precejšnje količine za travnike tako potrebnih gnojil. Poleg tega pa so to razni odpadki, ki jih dobimo v gospodarstvu in gospodinjstvu tako rekoč zastoj. Pravilno jih je treba znati pripraviti ter uporabiti in brezdvomno bomo imeli od njih veliko korist. Razni izgovori, da so travniki zanemarjeni vsled tega, češ da nimamo na razpolago zadosti denarja za nabavo umetnih gnojil, dostikrat ne držijo. Izkoristimo najprvo temeljito domača gnojila, katera nas tako rekoč nič ne stanejo in šele potem mislimo na nakup umetnih gnojil. Če pa ne nudimo zemlji niti enega, niti drugega, pa mora postati prej ali slej nerodovitna.

Res je, da ne vsebujejo navedena gnojila vseh hranilnih snovi v zadostni količini, toda kljub temu se jih moramo posluževati in ne smemo pustiti travnikov

Alojzij Obersne, Rožnik:

O organizaciji mlekarstva v Sloveniji

V časopisih čitamo mnogo razprav o reji malih živali, o pospeševanju živino-reje, o napravi silosov in o drugih kmetijskih panogah. o mlekarstvu in o organizaciji mlekarstva pa skoraj ničesar. Ali se nam zdi ta panoga kmetijstva res tako malo važna, ali pa je vprašanje tako težko, da se ga nihče ne upa dotakniti?

Gotovo je, da je gospodarska važnost mlekarstva za nas Slovence življenjskega pomena. Saj redimo v Sloveniji okroglo 185.000 krav, tako da imamo dnevno 750.000 litrov mleka na razpolago. Če računamo vrednost mleka le z 1 Din za liter, je to letni zaklad od 270.000.000 Din. Od tega zaklada pa racionalno izrabljamo le kakih 100.000.000, ostalo pa se porazgubi, od česar nimamo pravih koristi.

Je pa resnica, da je to vprašanje težko in zahteva znanja, izkušenj in dela. Da oblasti zato same bolj ne skrbijo, je umevno, ker se pri menjavi režimov menja po navadi tudi edini uradnik, ki ima razen referata za mlekarstvo še kup drugih poslov. Če pa pomislimo, da rabi tudi

negnojnih. Kdor seveda zmore, bo kupil za gnojenje travnikov tudi umetna gnojila. Podlago gnojenja pa tvori v prvi vrsti hlevski gnoj, gnojnica, kompost in pepel; ker domača gnojila ne vsebujejo vseh hranilnih snovi v zadostni meri, moramo ta primanjkljaj nadomestiti z odgovarjajočimi umetnimi gnojili. Vedeti pa moramo predvsem katera umetna gnojila so najbolj prikladna za gnojenje travnikov v jesenskem času in v kakšnih količinah jih moramo trositi. Od pravilne uporabe istih je v veliki meri odvisen tudi uspeh gnojenja travnikov.

Jesenski in zimski čas sta najprikladnejša za gnojenje travnikov. Po pravici lahko trdimo, da je pri nas gnojenje travnikov v splošnem šele v začetku. Res je, da gnojijo nekateri kmetovalci svoje travnike že več let z umetnimi gnojili, toda kljub temu dobimo še vedno mnogo takih, ki so trdno prepričani, da umetna gnojila raztrošena na travnikih, prav lahko škodujejo živini. Tem predsodkom je krivo največ to, ker marsikateri kmetovalec še dandanes ni zadosti poučen o pravilni uporabi umetnih gnojil.

akademično-naobražen kmetijski strokovnjak vsaj eno desetletje, da se v posel uživi, je nam razumljivo, da takih ljudi nimamo in da vsled tega od oblasti ne izhaja potrebna inicijativa. Oblasti po vojni mlekarstvo tudi omalovažujejo. Pred vojno je vzdrževala dežela 3 do 5 uradnikov, katerih delo je bilo namenjeno izključno le mlekarstvu, danes pa ima cela banovina le enega mlekarskega referenta, ki pa se še vsak čas menja, tako da sploh ne pride do pravega dela.

V prejšnjih številkah »Domoljuba« sem opisoval kakšna naj bi bila organizacija mlekarstva ljubljanske okolice in preskrba Ljubljane z mlekom. Vse kar sem navajal za ljubljansko okolico, velja v polni meri za mariborsko okolico in Maribor. Maribor čuti tudi sam potrebo organizacije mlekarstva, saj je pri zadržanju potovanja g. bana, njemu izročil posebno resolucijo o nujni ureditvi tega vprašanja.

Vidimo torej, da bi na ta način dobili dve velemlakarni, eno v Ljubljani,

drugo v Mariboru, na kateri dve osrednji točki bi lahko vezali nadaljno delo za organizacijo Slovenije.

Praden razpravljamo o ureditvi tega vprašanja, se moramo vprašati, kaj danes imamo, da ne oškodujemo tega, kar že obstoja.

Imamo za domač trg dokaj dobro razvito sirarstvo v gorenjskem kotu Slovenije t. j. nad Kranjem do Rateč, v Blejski okolici in v Bohinju. Razven tega, so si z dobro mlekarso tehniko pridobile dober glas: Zadrúžne sirarne na Vrhniki in v Logatcu, ter samostanska mlekarna v Stični. Te sirarne proizvajajo za domači trg dovolj sira. Prav bi bilo, da bi odpadla konkurenca manjših branjarijskih sirarn, ki vsled slabše kvalitete in manjših obratovalnih stroškov, zbijajo ceno večjim sirarskim obratom. Na Štajerskem pa mlekarstvo večjega obsega sploh nimamo, kakor jih nima ostala Dolenjska in Notranjska. Pravih maslarn, s potrebnimi večjimi investicijami pa doslej sploh nimamo.

Ako hočemo mlekarstvo organizirati, lahko pustimo vse pomembnejše dosedanje delo, kakor tudi investicije, ki so dosedaj izvršeno edinole v sirarskih obratih, nedotaknjene, ter se z vso silo vržemo na maslarstvo, za kateri proizvod bi tudi najlažje dobili odjemalce v inozemstvu.

Zamišljam si torej nadaljni načrt mlekarске organizacije v tem, da poplavimo celo Slovenijo, do zadnjih hribov in osamljenih vasi s posnemalnimi mlekar-skimi zadrugami. Taka zadruga se lahko ustanovi povsod tam, kjer spravijo skupaj nad 100 litrov mleka dnevno v okolišju 2 do 3 km od sedeža zadruga. Za sirarsko zadrugo pa je nasprotno v svrno kritja režij in donosnega obratovanja potrebna najmanjša množina 1000 litrov dnevno v okolišju 5 km od sedeža zadruga.

V primeri s sirarskimi zadrugami, ki rabijo že svoja lastna poslopja s kletmi in večjim inventarjem, katere investicije gredo v stotisoče dinarjev, je potreben za posnemalno mlekarso zadrugo le majhen prostor, ki se dobi že skoraj v vsaki kmečki hiši. Ta prostor se z malenkostnimi stroški preuredi v obratovalnico. Inventar je v glavnem le posnemalnik, dalje priprava za gretje mleka in smetane ter majhen hladilnik in priprave za preizkušanje mleka. Investicija take male posnemalne zadruga bi bila izvršena že s 5 do 10 tisoč Din, katero

vsoto bi bilo mogoče spraviti skupaj tudi v današnjih časih.

Obratovanje v taki zadrugi bi bilo na kratko povedano sledeče: V obratovalnico, ki ni daleč oddaljena tudi od kmetij na skrajni točki okoliša zadruga, prinese mleko, kjer ga nastavljenec zadruga (ki si je pridobil v posebnem tečaju primerno izobrazbo za sprejemanje in preizkušanje mleka, za posnemanje in ravnanje s posnemalnikom in smetano), takoj posname ter nato smetano pasteurizira. Nazaj grede nesete že torej lahko domov posneto mleko, ki ga dobite vrnjenega. Smetano nato nastavljenec odnese do okrajne posnemalne zadruga, ali pa jo odda naravnost v centralne mlekarne v Ljubljani oziroma v Mariboru.

Tako vidimo, da so stroški obratovanja znižani na najmanjšo mero. Odpade vsako zbiranje mleka z vozmi, odpade vsak odvoz mleka z vozom, kajti mleko prinesejo v bližnjo obratovalnico kmetje sami po osebi, ki ima pri hiši ravno najbolj čas, smetano tudi od 500 litrov mleka pa lahko odnese oziroma odpelje s kolesom nastavljenec ali kak fant iz vasi do najbližje večje zbiralnice ali pa do odpremnega mesta. Na ta način je režija znižana na najmanjšo mero ter znaša komaj desetino režij mlekar in sirarn.

S posnetim mlekom imajo mlekarne največje težave, ker se izdelki posnetega mleka težko vnovčujejo in vržejo sorazmerno tudi malo vrednost. V kmetijskem gospodarstvu boste lahko posneto mleko, ki ima še vedno polovično vrednost, uporabljali skoraj z istim pridom kakor uporabljate polnomastno mleko. Dosedaj namreč popolnoma negospodarsko krmito svinjam in živini polnomastno mleko. Posneto mleko je še tudi dobro za ljudsko hrano, ker razen mlečne masti ni mleku ničesar odvzetega. Za smetano od 1 litra mleka pa bi bilo mogoče na ta način dobiti okoli 60 par. (Dalje prih.)

g Svinjski sejem v Ptujju 4. novembra. Dovoz prašičev na ta sejem je bil znaten in je znašal 361 odraslih in 352 mladih repov, skupaj 693 kosov. Od teh so pa prodali le 117 rilcev. Cene prašičev so ostale na isti višini kakor na zadnjem sejmu, in sicer: Pršutarji 5,50—6 Din, opitani prašiči špeharji 6,50—7 Din, prašiči za rejo 5—6 Din za kg žive teže. Kg mrtve teže je bil 9—10 Din. Pujske stare do 12 tednov so prodajali po kakovosti od 50 do 140 Din enega.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Red pri ostankih blaga

Za vsakega, posebno pa še za gospodinjjo je zelo neprijetno, če nujno kaj potrebuje, pa mora to kdovekako dolgo iskati in stvari končno morda sploh ne najde. To se kaj rado zgodi pri krpah, ki se nam jih tekom časa nabere precejšnja zaloga. Če si je otrok raztrgal obleko in se mudi, da jo zakrpamo, gremo hitro iskat potrebne krpe, v nadi, da bomo kar zagrabili za zaželjeno. Radi bi namreč čedno zašili in ne preveč vidno zakrpali strgani kos oblačila.

Toda predal, košara ali vreča, kjer imamo shranjene ostanke blaga, je poln najrazličnejših krp, med katerimi najdemo vse mogoče vzorce blaga, samo tistega ne, ki ga iščemo. Morda smo krpe, ki bi jih sedaj tako nujno rabili nekoč v naglici že zavrgli, jih uporabili za snaženje ali podarili otrokom za šivanje oblačil za punčke.

Nekoliko reda pri spravljenih ostankih blaga nam tako mučno iskanje prepreči ter nam pomaga, da brez truda in zamude časa najdemo tisto, kar ravno potrebujemo. Na najbolj enostaven način si ostanke blaga uredimo takole: Vse količjak uporabne odrezke blaga, ki ostanejo pri šivanju, sproti zberemo skupaj in jih lepo zložimo drugega na drugega, in sicer najprej večje krpe, na te manjše; ko so zloženi vsi skupaj, jih tesno zvijemo skupaj ter zvežemo s trakom ali zapnemo z buciko. Na ta način si uredimo, kadar imamo enkrat malo časa, vso zalogo krp in ostankov blaga, ki so se nam tekom časa nabrali. Dela se lotimo tako, da se vsedemo pred predal (če jih imamo v vreči, zmečemo iz nje) in mečemo vse krpe istega blaga, vsako na svoj kupček. Najbolje nam gre to delo izpod rok na veliki mizi ali še bolje na tleh. Vsak kupček zložimo in zvijemo nato skupaj, kakor smo že prej povedali. Blaga, od katerega ni nobene obleke več pri hiši, ne shranjujemo. Take krpe i krpice spadajo v posebno vrečo, kjer jih zbiramo toliko časa, da jih je precej. Potem jih pa nastrižemo in porabimo za tkanje preprog in podobnih izdelkov. Kadar damo kako obleko od hiše, moramo dati z njo tudi ostanke istega blaga.

Ko smo uredili vse krpe v zvitke, delo

še ni končano. Dobljene zvitke razporedimo še po barvah ali materialu, t. j. pralno blago damo skupaj, volneno skupaj itd. Po možnosti poiščemo pripravne škatlje, v katere lepo naložimo razbrane zvitke krp. Škatlje zložimo nato v predale, koder potem nemudoma najdemo, kadar potrebujemo kako krpo. Če hočemo za to ureditev žrtvovati malo več časa, lahko krpe uredimo še drugače. Urežimo si koščke lepenke, na katere navijemo krpe, ki jih tudi pripnemo z buciko ali pritrdimo z elastičnim trakom ter pokonci zložimo v škatljo ali predal.

Čez tako urejene krpe imamo vedno pregled. Kar rabimo, takoj najdemo, ker smo izložili vse nepotrebno, ki dela le zmešnjavo in nered. S takim pospravljanjem imajo še posebno veselje otroci, in nam pri tem zelo radi pomagajo, ker so tudi sami deležni kake odvišne krpice.

Š. H.

KUHINJA

Krompirjevi cmoki s pšeničnim zdrobom. Šest srednje debelih krompirjev olupim, operem, zrežem na kose in skuham v slani vodi. Ko je krompir kuhan, ga ocedim in z dolgimi vilicami zmešam kakor pire. Potem pridenem oseminko litra pšeničnega zdroba, polovico na kocke zrezane in na masti ocvrte žemlje ter eno celo jajce. Iz tega testa napravim cmoke. Cmoke kuham v obilni slani vodi dobre četrte ure. Ko so cmoki kuhani, jih pobrem iz vode, zložim na krožnik in zabelim s surovim maslom ali mastjo. V maščobi zarumenim drobtinice. Cmoke dam kot samostojno jed s kislim zeljem, repo ali solato na mizo. Take cmoke dam lahko tudi kot pridatek h kaki mesni omaki ali praženemu mesu.

Pečene divje race. Ustreljena divjačina se oskubi na suho, to se pravi, da se ne popari, kot se popari domača kuretna. Ko je divjačina oskubljena, ji odstranim drob in jo operem v mrzli vodi, kateri sem pridejala žlico alkohola. Raco osolim, v prsno votlino denem olupljen in na kose zrezan surov krompir, ki ji odvzame neprijeten duh. Površino race obložim z vejicami zelenega peteršilja in majaronom. Raco pečem v pečici kot domačo kuretino. Med pečenjem jo pridno

polivam z mastjo. Ko je raca pečena, ji odvezam krompir in zelenjavo.

Koštrun v sladkem zelju. En četrt kg koštrunovega mesa poparim in nato v mrzli vodi operem. Potem pristavim koštrunovo meso v tričetrt litra vode. Ko koštrun kake pol vre, mu pridenem krožnik narezanega in poparjenega sladkega zelja. Za boljši okus pridenem malo kumne in strok s soljo strtega česna. Ko je koštrun mehek, ga zabelim z bledim prežganjem, ki sem ga napravila iz žlice masti in žlice moke. Zelju med kuhanjem tudi lahko pridenem olupljen in na kose zrezan krompir. Predno dam zelje na mizo, mu pridenem ščep popra in pa zmečkan krompir.

Ruski omet. V skledi mešam tri dkg surovega masla s polno žlico sladkorja in s tremi rumenjaki. Potem polagoma primešam četrt litra sladke smetane ali do brega mleka, iz treh beljakov sneg, štiri žlice moke in par zrn soli. V okrogli ponvi razgrejem surovega masla ali masti in stresem in zravnam polovico mešanice po ponvi. Ponev denem v precej vročo pečico, da testo naraste in se lepo rumeno zapéče. Ko je polovica testa pečenega, spečem še drugo polovico. Lahko tudi pečem v dveh ponvah. Površino ometov namažem z mezgo in zapognem čez polovico. Potem potresem s sladkorjem in dam na mizo.

Jabolčni kis. Jabolčne olupke in drobna ali segnjita jabolka porabim za kis. Olupke operem, jabolka osnažim tako, da jim izdolhem peščišče, izrežem piškavost in gnilobo. Potem vsako jabolko stolčem s kladivom in vlagam v velik vrč. Vrč pokrijem s pokrovčico in postavim na topel prostor. Najboljša je pečka pri štedilniku. V štirinajstih do dvajsetih dneh se zalita voda spremeni v kis. Kis oddijem v steklenice, jih zamašim in spravim. Pri zadnjem odlitku ostane nekaj gošče. Ta se vsede na dno. Čist kis se pa odcedi.

DOMAČA LEKARNA

ga **Divji kostanj** devaj v posteljo, če imaš bolezen v udih, tudi če ga nosiš pri sebi, stolčnega ali celega, ta brani boleznim. Pri želodčnem krču nastrgaj malo kostanja v četrt litra žganja in vzemi par kapelj na vodi, kadar te napade. Za trgajnje namoči cvet rdečega kostanja v žganju. To hladi tudi boleče zatekline. Ko

stanj posuši in stolci, jemlji noževo konicno prahu za mrzlico in za bolne kosti. Mlado kostanjevo lubje posuši in stolci. S tem naprašiš prisad. Tinktura tega prahu pomaga za bramorje, mrzlico in kapavico. Jemlje se po 20 kapelj na dan.

ga **Zlahtni kostanj** je krepka hrana za zdrav želodec. Sicer povzroči rad krče. Kdor je veliko kostanja, dobi lahko želodčnega raka. Tudi o Napoleonu pišejo, da je dobil raka, ker je užival, kakor vsi Korzičani, veliko kostanja. Pečen kostanj je manj nevaren kakor kuhan. Za kostanjem pij črno kavo, in če te napade krč, kavo s kumno.

ga **Sporiš žene** na pot in na vodo, meči zasedene snovi in jih razprosti. Zato naj seže po tem zastojnem zdravilu, kdor trpi vnetje živca (išijas), udnino ali sploh kostne bolečine. Tudi zoper oslovski kašelj, vodenico, zlatenico je dober. Uživa se čaj rastline ali korenine, tinktura ali vino. Na boleče ude devaj gorak obkladek čaja ali zeli. Korenino prevrt na vinu in jemlji po dve žlici na dan za bolečine v vranci, mehuruju in ledvicah. Če čutiš, da si se prehladil, sezi po sporišu. Stare knjige so ga priporočale tudi nosečim, hvalile so sporišev čaj kot pomoč pri kozah in dobcih. Odlični gospodje v Ljubljani se zdravijo s porišem in so že pisali v »Domoljubcu« o njem.

ga **Zoper suh in zamokel kašelj** zreži par smokev in par rožičev, pest sladkih korenin in kuhaj na pol litru vode, dokler niso smokve mehke. Jemlji večkrat po eno žlico. Prsa si maži z dobro droženko in skrbni, da imaš gorke noge. Zelo dobro je, če piješ zjutraj in zvečer mleko, na katerem je prevrelo malo žajbelja. Kdor kašlja, se ne sme slačiti v mrzli sobi, ne priti v mrzlo posteljo in ne vstajati na mrazu. Slab zrak in smrdeča peč silita bolnika h kašljanju. Ni za vsakega, ki kašlja, dobro zdravilo, ki žene na pot. Posebno noseče žene ne smejo uživati ničesar kar bi povzročilo vročino. Če kašlja otrok, mu poglej v grlo. Kašelj ni brezpomembna bolezen. Treba je k zdravniku, kajti prazna je tolažba, da dolgo živi, kdor dolgo kašlja. Starim ljudem, ki krehajo in se mučijo, kuhaj čaj iz melise in deni tople melise na prsa.

ga **Lobodo pasjo** ali kozji rep prevreji in pij po par žlic za zadelana pljuča in za zabasana čreva. Zeleni listi hladijo bolečine, ki jih povzroči »črv« v prstu.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Ljubljanska denarna borza. Denarstvo se je v zadnjih tednih ustalilo na podlagi znižanja vrednosti francoskega franka. V tej dobi je tudi na ljubljanski borzi bil živahen promet, ki je znašal v minulem tednu 2.7 milij. Din, v prejšnjih pa 4.9, 6.8, 4.5 in 7.2 milij. Din. — V zasebnem kliringu so kupčevali inozemske denarne vrednosti po sledečih cenah: 1 angleški funt 239 Din, nemška marka 14.14 Din, avstrijski šiling 8.73 Din, italijanska lira 2.40 Din, grški boni 33 par. — Uradni tečaji z državno doklado (primom) so znašali: 1 angleški funt 212.58 Din, ameriški dolar 43.18 Din, holandski goldinar 23.40 Din, nemška marka 17.50 Din, švicarski frank 10 Din, belgijska belga 7.35 Din, italijanska lira 2.29 Din, francoski frank 2.01 Din, češka krona 1.54 Din.

ŽIVINA

g Ljubljanski živinski sejem 4. novembra. Na ta sejem, ki je bil prvi v tem mesecu, je bilo prignano zelo veliko živine, in sicer 168 konj, 46 volov, 53 krav, 25 telet in 394 malih prašičev; skupno je znašal torej dogon 686 komadov. Posebno veliko je bilo prignanih konj in prašičev. Tudi kupčija je bila zelo živahna; zlasti veliko je bilo zanimanje za konje in prašiče. Prodanih je bilo skupno 221 glav, in sicer: 45 konj, 15 volov, 16 krav, 15 telet in 130 prašičev za rejo. Prvovrstnih volov na ta sejem niso prignali. Z ozirom na zadnji sejem se cene niso dosti spremenile in so bile sledeče: voli II. vrste 4 do 4.50 Din, voli III. vrste 3.25—3.75 Din za 1 kg žive teže; krave debele 3—4 Din, krave klobasarice 2—3 Din, teleta 6—7.50 Din za 1 kg žive teže; prašiči (mali) za rejo 120—200 Din za komad. Konji 400—3.500 Din komad. Od prignanih konj je bilo prodanih 30 klavnih konj za Dunaj. Zelo značilno je to, da je na zadnjih sejmih prodanih vedno več konj za Dunaj. Za te konje so tudi cene mnogo ugodnejše, kot pa za one, ki jih kupujejo za domačo rabo. Za komad teh konj nudijo kupci 400 do 650 Din; bili pa so tudi že slučajji, ko so bili prodani po 700 Din, kar je že prav ugodna cena. Zato je prav lahko razumljivo, da je dogon konj na sejem tako velik.

g Živinski sejem v Kranju dne 26. oktobra. Cene na tem sejmu so bile sledeče: voli I. vrste 5 Din, voli II. vrste 4.50 Din, voli III. vrste 4 Din za kg žive teže; telice I. vrste 5 Din, telice II. vrste 4.50 Din, telice III. vrste 4 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 4.50 Din, krave II. vrste 4 Din, krave III. vrste 3.50 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 8 Din, teleta II. vrste 7 Din za 1 kg žive teže; prašiči špeharji 9.50 Din, prašiči pršutarji 9 Din za 1 kg žive teže.

CENE

g Cene umetnih gnojil in kmetijskih strojev. Thomasova žlindra baza 18% 154 Din; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg po 98 Din; kalijeva sol po 100 kg 156 Din; kostni superfosfat 118 Din; apneni dušik v pločevinastih bobnih 200 Din; apn. dušik v papirnatih vrečah 185 Din; kostna moka 100 Din; nitrofoskal v vrečah 145 Din; klajno apno 275 Din; lanene tropine 2 Din; modra galica 4.95 Din; žveplo 3 Din. — Mlatilnice s tresali in reto 4100 Din; slamoreznice 1700—2000 Din; čistilnik 10 sit 1.500 Din; plugi Lesce 880—995 Din; reporeznica M. R. 550 Din; trijerji 2000—3500 Din; mlatilnice na ročni pogon 2.200 Din; robkači 900 Din; sadni mlini 1.400—1.700 Din; brzoparilniki 1.050—2.800 Din; kosilni stroji 2.000 Din; travniške brane z zvezdnatimi členki 900 Din; travniške brane z jeklenimi konicami 800 Din; patent motike »Rapp« 70 Din.

g Cene usnenih izdelkov. Podplatniki kruponi 48—56 Din; podplatniki vratovi 25—27 Din; podplatne okrajine 18 Din; blank (likanec) 53 Din; jermenski kruponi jamsko strojeni 70—72 Din; rujava kravina 48—54 Din; črna kravina 46—50 Din; črni kipsi 55—70 Din; rujavi kipsi 60—75 Din; cepljenec mazan 28 Din; jermena prima 90—98 Din; jermena za poljedelske stroje 80—85 Din. (Vse za 1 kg teže.)

g Cene mesa in živalskih proizvodov. Goveje meso I. vrste 10—12 Din, II. vrste 8—10 Din, III. vrste 6—8 Din za 1 kg. Svinjina 16 Din, svinjska mast 20 Din, slanina 18 Din za 1 kg. — Surove kože goveje 13 Din, telečje 15 Din, svinjske 6 Din za 1 kg. — Ovčja volna neprana 24 Din, oprana 32 Din za 1 kg.

PRAVNI NASVETI

Poravnava na mapno mejo. P. C. Z. B. Ob priliki uradnega obnovenja katastrskih map ste vi in in vaš mejaš izjavila zemljemercu, naj po mapi določi neko mejo, ki ni bila točno zamejčena. Zemljemerec je v naravi pokazal, kako bi tekla mapna meja. Meje pa ni hotel zamejčiti, ker bi sosed zgubil pri tem 10 do 20 m širok pas zemlje, in je bil zemljemerec mnenja, da je pač stara mapna meja pomotna. Vprašate, če bo sodišče v primeru tožbe dal mejo proti sosedu odmeriti po mapi. — Vi in vaš sosed nista podpisala pismenega sporazuma, da boeta po zemljemercu ugotovljeno mapno mejo priznala kot pravilno. Zato tudi zemljemerec ni mogel veljavno vaše meje določiti in bo mejo, če se s sosedom sama ne pobotata, določilo sodišče. Če sta se s sosedom res pogodila, da naj velja med vama mapna meja, kot jo bo po mapi v naravi pokazal zemljemerec, potem lahko soseda s tožbo prisilite, da to poravnavo prizna. Seveda, če bi sosed zgubil z mapno mejo pri eni parceli za polovico več, kakor vi pri vseh drugih parcelah, potem lahko sosed proti taki poravnavi ugovarja, da je oškodovan za več ko polovico vrednosti in zahteva razveljavljenje poravnave. Svetujemo vam, da s sosedom priznate sedaj ustaljene meje kot pravilne in te meje naj zemljemerec pravilno zariše v nove mape, pa se izognete s tem bodočim sporom.

Tožba zaradi žaljenja časti. T. Z. Z. — Vprašate, v kolikem času zastara tožba zaradi žaljenja časti. — Oseba, ki je bila žaljena, mora tožbo zaradi žaljenja časti vložiti pri sodišču tekom 3 mesecev, odkar je za žalitev in razžalilca zvedela. Če pa je od dneva razžalitve preteklo dve leti in proti žalilcu še ni bilo uvedeno kazensko postopanje, potem tudi razžaljena oseba ne more več razžalilca preganjati, čeprav je za razžalitev zvedela šele po preteku dveh let, računajoč od dneva storjene žalitve.

Siromašni upnik in kmetška zaščita. A. K. L. Rudar je posodil v letih 1927 do 1931 kmetu posestniku večjo vsoto denarja, ki ga mu je prinesla žena za doto. Kmetovo posestvo meri okrog 21 oralov. Vsak dan proda več litrov mleka, prodaja les in tudi hmelj. Vprašate, če se bo tudi ta dolg znižal na polovico in kdaj ga smete iztirjati. — Praviloma se ima navedeni dolg znižati za polovico in mora dolžnik tako znižani znesek odplačavati po odplačilnem načrtu v 12 letih s 3% obrestmi v enakih letnih obrokih vsako leto najkasneje do 15. novembra. Prvi obrok se mora plačati do 15. novembra 1936. Toda dolžniki kmetje ne uživajo zaščite po uredbi, če so v boljšem gnotnem položaju, kakor upniki. Ob sporu odloči za dolžnika pristojno okrajno sodišče. Tudi za kmetške dolgove nasproti siromašnim upnikom, ki

nimajo svoje imovine niti drugih dohodkov za nujno vzdrževanje, ne veljajo predpisi uredbe o likvidaciji kmetkih dolgov. Siromašnost ugotovi sodišče na upnikovo zahtevo. — Če bo v vašem primeru na vašo zahtevo sodišče ugotovilo, da je vaš dolžnik v boljšem gnotnem položaju kakor vi, ali da da ste vi, siromašni, vam bo moral dolžnik ves dolg poplačati takoj, ko zahtevate, razen če sta dogovorila drugačen plačilni termin.

Plačilo dolgov očetu vžitkarju. P. L. T. Leta 1924 je oče posodil sinu posestniku vsoto denarja. Sin ne plačuje niti obresti in se tudi ne zmeni za vrnitev posojila. Oče denar potrebuje, ker je že vsled starosti onemogel. Koliko in kdaj mora sin plačati dolg. — Če bo na očetovo zahtevo sodišče ugotovilo, da živi sin v boljšem gnotnem položaju, kakor oče, za sina — dolžnika ne veljajo predpisi uredbe in bo moral na očetovo zahtevo plačati ves dolg z obrestmi vred takoj. Če tega ne bo hotel storiti zlepa, ga bo moral oče tožiti. — Upnik, ki misli, da je njegov dolžnik, ki se je okoristil s zaščito in je znižal dolg za polovico, zmožen plačati več ko polovico svojega dolga, sme v letu dni od dne, ko je stopila uredba v veljavo (26. septembra 1936) zahtevati pri pristojnem okrajnem sodišču, da le to zniža ali popolnoma razveljavi znižanje dolga, to se pravi, da dolžniku ne prizna pravice znižati dolg za polovico. Skupaj s svojim predlogom mora upnik predložiti sodišču potrebne dokaze o njegovi plačilni zmožnosti.

Vknjižba agrarne banke na zemljišča dolžnikov. B. L. — Privilegirana agrarna banka, ki bo prevzela od denarnih zavodov in kreditnih združenj kmetške terjatve, se bo za celotno višino dolga vknjižila na vse nepremičnine kmetških dolžnikov in to na podlagi overovljenega izpiska iz njenih knjig, ne da bi se zahtevala dolžnikova privolitev.

Poroštvo za kmetške dolgove. M. D. Vprašate, če bo poroštvo za kmetške dolgove prestalo, ko bo privilegirana agrarna banka prevzela od posojilnic terjatve napram kmetom dolžnikom. — Poroštvo ne bo prestalo, ampak traja dalje tudi napram novemu upniku. Sicer pa uredba sama pravi, da porok ali solidarni dolžnik, najsi ni kmet, odgovarja za obveznosti, kakor glavni dolžnik kmet. Obveznost solidarnega dolžnika ali poroka, se smatra za njegov dolg šele tedaj, kadar mora to obveznost izpolniti.

Ali dediči po kmetu dolžniku uživajo zaščito? V. S. Oče je zapustil posestvo več otrokom. Na posestvu so vknjiženi stari dolgovi in je oče glede njih užival zaščito. Vprašate, če so zaščiteni tudi dediči, ki brez prodaje posestva ne bi mogli takoj poravnati dolgov. — Dedič, ki prevzame zadolženo posestvo, je glede prevzetja dolga zaščiten, če je tudi kmet v smislu uredbe. Če pa on izvršuje drug poklic, ni zaščiten.